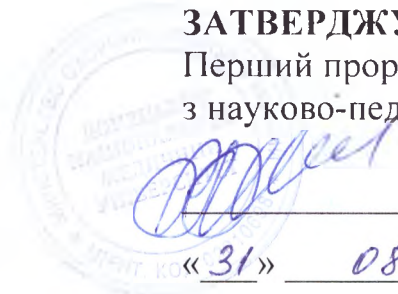

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра організації вищої освіти, управління охороною здоров'я та гігієни

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи

доцент Світлана ВОВК

«31» 08 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«БЕЗПЕКА ПРАЦІ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ»

для здобувачів вищої освіти

спеціальності
освітнього рівня
освітньої програми

221 «Стоматологія»
другий (магістерський)
«Стоматологія»

статус

вибіркова

Розробники:

Дорогань С. Б., доцент кафедри організації вищої освіти, управління охороною здоров'я та гігієни;

Костецький І. В., асистент кафедри організації вищої освіти, управління охороною здоров'я та гігієни;

Мікрюкова Н. Г., старший викладач кафедри організації вищої освіти, управління охороною здоров'я та гігієни;

Савчишина Н. Д., асистент кафедри організації вищої освіти, управління охороною здоров'я та гігієни

Викладачі:

Дорогань С. Б., доцент кафедри організації вищої освіти, управління охороною здоров'я та гігієни;

Костецька О. А., асистент кафедри організації вищої освіти, управління охороною здоров'я та гігієни;

Костецький І. В., асистент кафедри організації вищої освіти, управління охороною здоров'я та гігієни;

Мікрюкова Н. Г., старший викладач кафедри організації вищої освіти, управління охороною здоров'я та гігієни;

Савчишина Н. Д., асистент кафедри організації вищої освіти, управління охороною здоров'я та гігієни;

Протокол засідання кафедри організації вищої освіти, управління охороною здоров'я та гігієни від 29.08.2025 р. № 1

Завідувач кафедри,
д. н. з держ. упр., професор

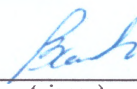

(підпис)

Віталій ЛОБАС

УЗГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми,
PhD, доцентка

(підпис)

Ганна ВОРОНІНА

Протокол засідання методичної комісії з фундаментальних дисциплін від 29.08.2025 р. № 1

Голова методичної комісії
з фундаментальних
дисциплін, д-р мед. наук,
професор

(підпис)

Сергій ТАТАРКО

Пролонговано:

На 2026/2027 н.р. _____ 2026 р., протокол № _____
(підпис) (ПІБ завідувача)

На 2027/2028 н.р. _____ 2027 р., протокол № _____
(підпис) (ПІБ завідувача)

На 2028/2029 н.р. _____ 2028 р., протокол № _____
(підпис) (ПІБ завідувача)

На 2029/2030 н.р. _____ 2029 р., протокол № _____
(підпис) (ПІБ завідувача)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
«Безпека праці медичних працівників»	
Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг: кредитів / годин	3/90
Курс	3
Семестр	5/6
Кількість змістовних модулів за розподілом	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі	90
Аудиторні	30
Семестровий контроль	0
Самостійна робота	60
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Безпека праці медичних працівників” є формування у майбутніх фахівців знань, умінь і компетенцій, а також виховання культури безпеки для забезпечення ефективного управління охороною праці в медичній галузі, створення сприятливих умов виробничого середовища і безпеки праці згідно з чинними законодавчими та нормативно-правовими актами для реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров’я медичних працівників.

2.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни “Безпека праці медичних працівників” є забезпечення збереження життя, здоров’я і працездатності медичних працівників у виробничих умовах шляхом застосування комплексу законодавчих, організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних та інших заходів, виховання морально-етичних цінностей, спрямованих на профілактику виробничого травматизму та виникнення професійних і виробничо обумовлених захворювань.

2.3. **Компетентності та результати навчання**, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв’язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами компетентності:

- *інтегральні*: –Здатність розв’язувати типові та складні спеціалізовані задачі

і практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров’я або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю

умов і вимог. Здатність особистості до організації інтегрального гуманітарного освітнього простору та формування культури безпеки.

- *загальні*: –Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях. Здатність до здійснення саморегуляції, ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації. Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим. Визначеність і наполегливість щодо вирішення поставлених завдань і виконання взятих обов'язків. Здатність діяти соціально відповідально та з громадською свідомістю. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- *спеціальні* (фахові, предметні): –Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів. Здатність до планування профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб. Здатність до обробки соціальної, економічної та медичної інформації. Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне). Здатність до оцінки впливу соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.

Деталізація компетентності відповідно до дескрипторів НРК у формі “Матриці компетентностей”.

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
1.	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.	Мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання.	Вміти розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у професійній діяльності.	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, знань та пояснень, що їх обґрунтовують до фахівців та нефахівців.	Відповідати за прийняття рішень у складних умовах.
2.	Здатність до здійснення саморегуляції, ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	Знати способи саморегуляції, ведення здорового життя.	Вміти застосувати засоби саморегуляції, вміти вести здоровий спосіб життя та пристосовувати ся до нових ситуацій	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення результату.	Нести відповідальність за здоровий спосіб життя та своєчасне використання методів саморегуляції.

			(обставин) життя та діяльності.		
3.	Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.	Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки.	Вміти обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи.	Використовувати стратегії спілкування та навички міжособистісної взаємодії.	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації.
4.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	Мати глибокі знання в галузі інформаційних і комунікаційних технологій, що застосовуються у професійній діяльності.	Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній галузі, що потребує оновлення та інтеграції знань.	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь.
5.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим.	Знати способи аналізу, синтезу та подальшого сучасного навчання.	Вміти проводити аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення, вміти придбати сучасні знання.	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей.	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань.
6.	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.	Знати обов'язки та шляхи виконання поставлених завдань.	Вміти визначити мету та завдання бути наполегливим та сумлінним при виконання обов'язків.	Встановлювати міжособистісні зв'язки для ефективного виконання завдань та обов'язків.	Відповідати за якісне виконання поставлених завдань.
7.	Здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо.	Знати свої соціальні та громадські права та обов'язки.	Формувати свою громадянську свідомість, вміти діяти відповідно до неї.	Здатність донести свою громадську та соціальну позицію.	Відповідати за свою громадянську позицію та діяльність.
8.	Прагнення до збереження навколишнього середовища.	Знати проблеми збереження навколишнього середовища та шляхи його	Вміти формувати вимоги до себе та оточуючих щодо	Вносити пропозиції відповідним органам та установам	Нести відповідальність щодо виконання заходів

		збереження.	збереження навколишнього середовища.	щодо заходів до збереження та охороні навколишнього середовища.	збереження навколишнього середовища в рамках своєї компетенції.
9.	Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.	Знати систему санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів серед закріпленого контингенту населення. Знати принципи організації диспансеризації різних груп населення: здорових людей, що підлягають диспансерному нагляду (новонароджені, діти, підлітки, вагітні, представники професій що мають проходити обов'язковий диспансерний огляд) та групи хворих; Знати показники оцінки організації та ефективності диспансеризації. Знати методичні підходи для оцінки стану навколишнього середовища та наявності чинників, які впливають на стан здоров'я населення в даних умовах.	Вміти формувати групи різних контингентів населення для проведення їх диспансеризації. Вміти скласти план диспансеризації різних груп населення. Мати навички щодо організації диспансеризації відповідних контингентів. Мати навички щодо проведення аналізу стану здоров'я груп населення за результатами диспансеризації та розробки медичних та профілактичних заходів. Мати навички щодо складання аналітичної довідки про стан здоров'я населення в залежності від чинників виробничого та навколишнього середовища. Вміти організувати пропаганду здорового способу життя, первинної профілактики	На підставі результатів диспансеризації та аналізу стану здоров'я населення, стану виробничого та навколишнього середовища знати принципи подання аналітичної інформації до місцевих органів управління та охорони здоров'я; керівників промислових підприємств, щодо проведення заходів ліквідації шкідливого впливу на здоров'я населення. Використовувати місцеву пресу для публікацій щодо заходів з питань укріплення здоров'я та поліпшення навколишнього середовища, використовувати радіо, телебачення, лекції та співбесіди.	Нести відповідальність за своєчасне та якісне проведення заходів щодо оцінки стану здоров'я контингентів населення, заходів щодо оздоровлення та покращення здоров'я відповідних контингентів, поліпшення навколишнього середовища, пропаганди здорового способу життя, первинної профілактики захворювань та травм.

		Знати принципи організації раціонального харчування, водопостачання, режиму діяльності та відпочинку, формування сприятливого виробничого середовища, первинної профілактики захворювань і травм; принципи і методів пропаганди здорового способу життя.	захворювань та травм населення.		
10	Здатність до планування профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб.	Знати принципи та системи планування профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб в типових умовах та в умовах епідемічного неблагополуччя на підставі результатів аналізу, даних обстеження осередку інфекційних хвороб. Знати профілактичні та протиепідемічні методи організації заходів щодо запобігання розповсюдженню інфекційних	Вміти на підставі епідеміологічного аналізу, використовуючи профілактичні та протиепідемічні методи, планувати (складати плани) заходів для запобігання розповсюдженню інфекційних хвороб (за списком 2).	Інформувати населення, керівників відповідних установ та підприємств щодо своєчасного проведення профілактичних та протиепідемічних заходів, проведення щеплень, тощо.	Нести відповідальність за якісний аналіз показників інфекційної захворюваності населення, своєчасне проведення відповідних профілактичних та протиепідемічних заходів.

		хвороб.			
11	Здатність до проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб.	Знати принципи організації та проведення системи профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб та запобігання їх розповсюдженню в типових умовах та під час загострення епідемічної ситуації. Знати методи виявлення та ранньої діагностики інфекційних хвороб, організації первинних протиепідемічних заходів в осередку інфекційних хвороб.	Вміти організовувати проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб у закладі охорони здоров'я, серед закріпленого населення та у осередках інфекційних хвороб на підставі епідеміологічного аналізу за групами ризику, території ризику, часу та факторів ризику.	Інформувати керівників закладів охорони здоров'я, місцевої влади щодо епідемічної ситуації та необхідності своєчасного та якісного проведення профілактичних та протиепідемічних заходів хвороб у закладі охорони здоров'я, серед закріпленого населення та в осередках інфекційних хвороб.	Нести відповідальність за якість та своєчасність ранньої діагностики інфекційних хвороб, організацію ефективних профілактичних та протиепідемічних заходів щодо запобігання розповсюдженню інфекційних хвороб.
12	Здатність до обробки соціальної, економічної та медичної інформації.	Знати стандартні методи, включаючи сучасні комп'ютерні інформаційні технології, обробки державної, соціальної та медичної інформації.	Вміння визначати джерело знаходження потрібної інформації в залежності від її типу; уміння проводити статистичну обробку матеріалу та аналіз отриманої інформації.	Формувати висновки на підставі аналізу та статистичної обробки отриманої інформації.	Нести відповідальність за якісне та своєчасне виконання статистичної обробки та аналізу отриманої інформації.
13	Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень	Знати методи епідеміологічних (описових, аналітичних) та медико-статистичних	Володіти стандартними методиками описових, аналітичних епідеміологічних	Формулювати висновки щодо стану здоров'я населення на підставі даних епідеміологічних	Нести відповідальність за обґрунтованість висновків щодо стану здоров'я

	здоров'я населення	досліджень; вимоги до діагностичних тестів, що можуть бути застосовані для скринінгових досліджень; показники ризику та методик їх розрахунку.	х та медико-статистичних досліджень Вміти оцінювати в динаміці та при співставленні з середньо статичними даними показники захворюваності, втому числі хронічними неінфекційним и захворюванням и, інвалідності, смертності, інтегральні показники здоров'я; Володіти методикою проведення скринінгу щодо виявлення найважливіших неінфекційних захворювань Вміти розраховувати та оцінювати показники індивідуального та популяційного ризику виникнення та перебігу захворювань Володіти методикою формування груп ризику.	х та медико-статистичних досліджень. Взаємодіяти з фахівцями інформаційно-аналітичних підрозділів щодо отримання даних про стан здоров'я населення	населення.
14	Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне,	Знати методи оцінки здоров'я населення (індивідуального, сімейного, популяційного); фактори навколишнього	Вміти оцінити стан здоров'я населення, оцінити стан навколишнього середовища та негативні фактори впливу на стан	Формувати висновки щодо стану здоров'я населення, на підставі даних про зв'язок з факторами навколишнього середовища та	Нести відповідальність за своєчасні висновки щодо стану здоров'я населення на підставі даних негативного впливу

	популяційне).	середовища, які негативно впливають на здоров'я населення; методи статистичного аналізу та лабораторних досліджень (за списком 4), оцінки здоров'я певних контингентів, оцінки факторів навколишнього середовища та методи визначення зв'язку між ними; заходи профілактики негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення. Знати принципи формування груп ризику, території ризику, часу та факторів ризику.	здоров'я населення. Володіти методами статистичного та лабораторного (за списком 4) аналізу стану здоров'я різних груп населення. Вміти формувати профілактичні заходи на підставі даних про зв'язок між станом навколишнього середовища та станом здоров'я певних контингентів населення.	вносити пропозиції відповідним органам та установам щодо проведення профілактичних заходів. Взаємодіяти з фахівцями санітарно-гігієнічного профілю та керівниками підприємств, установ та відповідних відомств з питань охорони природи, навколишнього середовища.	факторів навколишнього середовища; за своєчасне внесення пропозицій щодо проведення відповідних профілактичних заходів.
15	Здатність до оцінки впливу соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.	Знати соціально-економічні та біологічні детермінанти, які впливають на здоров'я населення; види та методи профілактики для попередження негативного впливу соціально-економічних факторів на	Вміти розраховувати на підставі даних епідеміологічних та медико-статистичних досліджень показники здоров'я населення. Вміти оцінювати зв'язок та вплив соціально-економічних та біологічних	Отримувати необхідну інформацію з визначених джерел щодо стану здоров'я населення та його окремих груп та формулювати висновки щодо впливу соціально-економічних та біологічних чинників на здоров'я	Нести відповідальність за обґрунтованість профілактичних заходів щодо попередження негативного впливу соціально-економічних факторів на здоров'я населення та його окремих груп.

		здоров'я населення та його окремих груп.	чинників на здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції здоров'я Вміти планувати профілактичні заходи щодо попередження негативного впливу соціально-економічних факторів на здоров'я населення та його окремих груп.	населення.	
--	--	--	---	------------	--

3. Результати навчання за дисципліною

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

1. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів охорони праці медичних працівників.
2. Здатність до оцінки професійних ризиків.
3. Здатність до планування профілактичних та протиепідемічних заходів щодо професійних, виробничо обумовлених і внутрішньолікарняних хвороб.
4. Здатність до проведення профілактичних та протиепідемічних заходів щодо професійних, виробничо обумовлених і внутрішньолікарняних хвороб.
5. Здатність до обробки соціальної, економічної та медичної інформації.
6. Здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення.
7. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).
8. Здатність до оцінки впливу соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.
9. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.
10. Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, принципами культури безпеки, підвищувати загально-освітній культурний рівень.
11. Організувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

Результати навчання для дисципліни– сукупність знань, умінь, навичок, інших форм компетентності, набутих особою у процесі навчання згідно зі

стандартом вищої освіти, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти.

Згідно зі стандартами вищої освіти студенти повинні:

Знати:

- Зв'язок між станом здоров'я працюючих та впливом шкідливих і небезпечних виробничих факторів.
- Вимоги законодавчих і нормативних актів про охорону праці медичних працівників.
- Вимоги до забезпечення охорони праці медичного персоналу в сучасних умовах.
- Основні принципи і підходи (стратегії) до забезпечення безпеки в лікувально-профілактичних закладах.

Вміти:

- Робити висновки про наявність впливу шкідливих та небезпечних виробничих факторів на організм медичних працівників.
- Обґрунтовувати проведення профілактичних заходів у відповідності до основ чинного законодавства України.
- Планувати заходи по дотриманню здорового способу життя, особистої гігієни та впроваджувати їх в практику охорони здоров'я.
- Узгоджувати плани проведення профілактичних заходів з планами розвитку територіальних, адміністративних та виробничих одиниць.
- Аналізувати й оцінювати небезпечні для життя, здоров'я і професійної діяльності ситуації та самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Усього	у тому числі			
Лекції		Семинари	Практичні	Самостійна	
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Загальні питання охорони праці					
Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці	9	2		2	5
Тема 2. Організація охорони праці в медичних установах та закладах вищої медичної освіти.	7	-		2	5
Тема 3. Гігієна та фізіологія праці, значення для створення безпечних умов праці	9	2		2	5
Разом за змістовим модулем 1.	25	4		6	15
Змістовий модуль 2. «Особливості умов праці в стоматологічних медичних закладах»					
Тема 4. Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків медичних працівників	9	2		2	5

стоматологічного профілю					
Тема 5. Гігієнічна характеристика умов праці та стану здоров'я медичних працівників стоматологічного профілю	7	-		2	5
Тема 6. Нещасні випадки та аварії в стоматологічних медичних закладах, їх розслідування та облік	7	-		2	5
Разом за змістовим модулем 2	23	2		6	15
Змістовий модуль 3. «Спеціальні питання охорони праці в стоматологічних медичних закладах»					
Тема 7. Гігієна та охорона праці в стоматологічних медичних закладах	9	2		2	5
Тема 8. Охорона праці медичного персоналу в окремих структурних підрозділах стоматологічних медичних закладів	7	-		2	10
Тема 9. Небезпечні інфекційні захворювання в роботі медичних працівників стоматологічного профілю	9	2		2	5
Тема 10. Основи виробничої безпеки медичних працівників стоматологічного профілю	12	-		2	10
Разом за змістовим модулем 3	37	4		8	30
Усього годин	90	10		20	60

Аудиторне навантаження – 33,3%; СРС – 66,6%.

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. “Охорона праці в стоматологічних медичних закладах”

Змістовий модуль 1. “Загальні питання охорони праці”

Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Правові основи охорони праці. Законодавство України з охорони праці, основні положення. Міжнародні документи та міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Охорона праці як невід’ємна складова соціальної відповідальності. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Державна служба України з питань праці, її структура та функції.

Ризикорієнтований підхід в оцінці потенційної та реальної небезпеки шкідливого впливу чинників виробничого середовища на здоров'я людини.

Коллективний та трудовий договори як відображення законодавства з охорони праці. Укладання трудової угоди за специфікою видів робіт та особливостями функціональних обов'язків. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі.

Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства щодо охорони праці. *(практичне заняття, лекція, СРС).*

Тема 2. Організація охорони праці в медичних установах та закладах вищої медичної освіти. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі. Наказ МОЗ №268 від 30.09.94 “Про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я”. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в медичних установах. Служба охорони праці закладу охорони здоров'я (ЗОЗ), її структура,

чисельність, основні завдання і функції. Права і обов'язки працівників служби охорони праці. Комісія з питань охорони праці в медичних установах, основні завдання та права. Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи. Планування заходів з охорони праці. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій, управління якістю та формування культури безпеки. Облік і аналіз показників охорони праці. Плани локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій. Принципи організації, види навчання та перевірка знань з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці, їх види. Стимулювання охорони праці. Соціально-економічний ефект охорони праці медичних працівників. Наказ МОН України №1669 від 26.12.2017 “Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти” *(практичне заняття, СРС)*.

Тема 3. Гігієна та фізіологія праці, значення для створення безпечних умов праці. Гігієна та фізіологія праці – визначення, мета, задачі, методи досліджень. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих чинників. Основні фізіологічні ознаки фізичної та розумової праці. Фізіологічні зміни, що відбуваються в органах і системах організму людини при виконанні праці. Працездатність людини, динаміка і причини її зміни протягом робочого дня. Фізіологічна суть втоми, існуючі теорії і сучасне розуміння механізму її виникнення. Шляхи попередження розвитку втоми. Методика розробки раціональних режимів праці та відпочинку. *(практичне заняття, лекція, СРС)*.

Змістовий модуль 2. “Особливості умов праці в стоматологічних медичних закладах”

Тема 4. Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків медичних працівників стоматологічного профілю. Класифікація праці медичних працівників. Психофізіологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників. Фізичні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників. Хімічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників. Біологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників. *(практичне заняття, лекція, СРС)*.

Тема 5. Гігієнічна характеристика умов праці та стану здоров'я медичних працівників стоматологічного профілю. Гігієнічні особливості умов праці та стану здоров'я лікарів стоматологічного профілю. Особливості професійної та виробничо обумовленої захворюваності медичних працівників стоматологічного профілю. Основні методи та критерії санітарно-гігієнічного оцінювання умов праці медичних працівників стоматологічного профілю. Поняття про важкість, напруженість, шкідливість та небезпечність праці. Методика оцінки роботи за критеріями “Гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища,

важкості та напруженості трудового процесу”, затвердженої наказом МОЗ України 08.04.2014 № 248. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.*(практичне заняття, СРС)*.

Тема 6. Нещасні випадки та аварії в стоматологічних медичних закладах, їх розслідування та облік. Основний зміст Постанов Кабінету Міністрів України № 1232 від 30.11.2011 р. “Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві”, №270 від 22.03.01 р. “Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невикробничого характеру” та № 1662 від 8.11.2000 р. “Про затвердження переліку професійних захворювань”. Методика розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві. Методика розслідування та обліку нещасних випадків невикробничого характеру. Травматизм, гострі та хронічні професійні захворювання і отруєння в медицині, методика їх обліку і розслідування. Заходи профілактики нещасних випадків, травматизму та професійних захворювань медичних працівників.

Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Відшкодування шкоди потерпілому на виробництві.*(практичне заняття, СРС)*.

Змістовий модуль 3. “Спеціальні питання охорони праці в стоматологічних медичних закладах”

Тема 7. Гігієна та охорона праці в стоматологічних медичних закладах. Гігієнічні вимоги до проектування та забудови лікувально-профілактичних закладів стоматологічного профілю. Вимоги безпеки під час експлуатації основного медичного обладнання. Заходи щодо зниження фізичного та нервово-психічного навантаження медичних працівників стоматологічного профілю. Наукова організація праці в ЗОЗ. Гігієнічне виховання та санітарна освіта. Заходи профілактики шкідливого впливу фізичних, хімічних та біологічних чинників на організм медичних працівників стоматологічного профілю. Санітарно-гігієнічний та протиепідемічний режим лікарні. Вимоги до засобів індивідуального захисту і робочого одягу медичних працівників стоматологічного профілю.*(практичне заняття, лекція, СРС)*.

Тема 8. Охорона праці медичного персоналу в окремих структурних підрозділах стоматологічних медичних закладів. Охорона праці медичного персоналу в окремих структурних підрозділах стоматологічних медичних закладах, а також при роботі з медичним обладнанням. Основні нормативні документи, що регламентують ці питання.

Охорона праці у вищих медичних навчальних закладах.

Охорона праці жінок, неповнолітніх, осіб старших вікових груп та інвалідів, основні нормативні документи, що регламентують ці питання. Медичні огляди медичних працівників стоматологічного профілю. Основні положення Наказу МОЗ України №246 від 21.05.2007 року “Про затвердження

Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій”.(практичне заняття, СРС).

Тема 9. Небезпечні інфекційні захворювання в роботі медичних працівників стоматологічного профілю.Профілактика внутрішньолікарняних інфекцій як складова охорони праці в медицині. Поняття про небезпечні інфекційні захворювання. ВІЛ та СНІД у практиці лікаря. Можливі шляхи потрапляння біологічного матеріалу від ВІЛ-інфікованого в організм медичного працівника. Поняття про “виробничу аварію” та екстрене звернення до Центру СНІДу/Інституту інфекційних захворювань. Основні положення Закону України “Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ”, Наказів МОЗ України № 955 від 05.11.2013 “Порядок проведення екстреної постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції у працівників при виконанні професійних обов’язків”, № 148 від 17.03.2015 “Про затвердження Порядку підтвердження зв’язку зараження ВІЛ-інфекцією з виконанням працівником своїх професійних обов’язків”, № 955 від 05.11.2013 “Про затвердження нормативно-правових актів щодо захисту від зараження ВІЛ-інфекцією при виконанні професійних обов’язків” та інших.

Вірусні гепатити, їх потенційна небезпека для медичних працівників. Профілактика інфікування вірусами гепатиту та імунопрофілактика при контакті із біологічними матеріалами хворого на гепатит. Постанова КМ України № 637 від 29.04.13 р. “Про затвердження Державної цільової соціальної програми профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року”.

Туберкульоз та його поширеність в Україні та світі. Потенційна професійна небезпека для медичних працівників. Заходи профілактики зараження туберкульозом медичних працівників. Закони України “Про протидію захворюванню на туберкульоз”, Законопроект “Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2018–2021 роки”. (практичне заняття, лекція, СРС).

Тема 10. Основи виробничої безпеки медичних працівників стоматологічного профілю.Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів в ЗОЗ. Електробезпека, безпечна експлуатація електричного обладнання в ЗОЗ. Основи пожежної безпеки. Державний пожежний нагляд, основні нормативні документи, що його регламентують. Проектування і експлуатація ЗОЗ та медичного обладнання з позицій пожежної безпеки. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки ЗОЗ. Пожежна сигналізація. Засоби пожежогасіння. Дії персоналу під час гасіння пожежі. Евакуація персоналу. Контроль стану пожежної безпеки. Навчання правилам пожежної безпеки працівників ЗОЗ.(практичне заняття, СРС).

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінка «відмінно»: студент відмінно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

- оцінка «добре»: студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має достатні практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у викладенні теоретичного змісту або під час аналізу продемонстрованих практичних навичок;

- оцінка «задовільно»: студент в основному опанував теоретичні знання навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у студента невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, недостатньо оцінює факти та явища, що пов'язані з його майбутньою діяльністю;

- оцінка «незадовільно»: студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкового модульного контролю.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Оцінка за модуль визначається на підставі суми оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (ПМК) (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліку, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати під час вивчення кожного модуля, становить 200, у тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів, за результатами підсумкового модульного контролю – 80 балів.

Таким чином, частки результатів оцінювання поточної навчальної діяльності та підсумкового модульного контролю становлять відповідно 60% та 40%.

Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за багатобальною шкалою з використанням прийнятих в Університеті та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми.

Знання студентів повинні бути оцінені на кожному занятті (з кожної теми). При цьому на одному занятті студент може отримати кілька оцінок за різні види діяльності (усна відповідь, практичні навички та вміння, письмовий або комп'ютерний контроль тощо).

Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали.

Перерахунок у бали здійснюється перед підсумковим модульним контролем (або на останньому занятті для дисциплін, формою контролю яких є залік).

Перед підсумковим модульним контролем на підставі оцінок за традиційною шкалою, виставлених під час вивчення модуля (за кожне заняття та за індивідуальне завдання), обчислюється середнє арифметичне (СА) оцінок за традиційною шкалою, округлене до 2 (двох) знаків після коми. Отримана величина конвертується у бал за багатобальною шкалою таким чином:

Шкала	200 балів
Дисципліни, що завершуються ПМК	СА : 5 x120
Дисципліни, що завершуються заліком	СА : 5 x 200

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентові лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості, але не більше 10-12 балів. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності. В жодному разі загальна сума балів за поточну навчальну діяльність не може перевищувати 120 балів.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення усіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальним планом з дисципліни аудиторні навчальні заняття та при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Форми підсумкового контролю мають бути стандартизованими і включати перевірку теоретичної та практичної підготовки.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання підсумкового модульного контролю, становить 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 60% від максимальної суми балів за ПМК (тобто, не менше 48 балів).

Кількість балів, яку студент набрав з дисципліни, визначається як середнє арифметичне кількості балів з усіх модулів дисципліни (сума балів за усі модулі ділиться на кількість модулів дисципліни).

До кількості балів, яку студент набрав із дисципліни, можуть додаватися заохочувальні бали (не більше 12 балів) за посідання призових місць на міжнародних та всеукраїнських предметних олімпіадах, але у жодному разі загальна сума балів за дисципліну не може перевищити 200 балів.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Отриманий результат у 200-бальній шкалі конвертується в традиційну чотириохвальну систему та систему ECTS за наступною таблицею:

Оцінка у 200-бальній системі	Оцінка у традиційній чотириохвальній шкалі	Оцінка с системи ECTS
180-200	5	A
164-179	4	B
150-163		C
135-149	3	D
120-134		E
<120	2	FX

7. Навчально-методична картка дисципліни

7.1. Тематичний план лекцій

№	Тема лекцій	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Загальні питання охорони праці		
1.	Правові та організаційні основи охорони праці	2
2.	Гігієна та фізіологія праці, значення для створення безпечних умов праці	2
Змістовий модуль 2. Особливості умов праці в медичній галузі		
3.	Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків медичних працівників стоматологічного профілю	2
Змістовий модуль 3. Спеціальні питання охорони праці в медичній галузі		
4.	Гігієна та охорона праці в стоматологічних медичних закладах	2
5.	Небезпечні інфекційні захворювання в роботі медичних працівників стоматологічного профілю	2
	Всього	10

7.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття програмою не передбачені.

7.3. Теми практичних занять

№	Тема	Години
Змістовий модуль 1. Загальні питання охорони праці		
1.	Тема 1. Правові та організаційні основи охорони праці	2
2.	Тема 2. Організація охорони праці в медичних установах та закладах вищої медичної освіти.	2
3.	Тема 3. Гігієна та фізіологія праці, значення для створення безпечних умов праці	2
Змістовий модуль 2. Особливості умов праці в медичній галузі		
4.	Тема 4. Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків медичних працівників стоматологічного профілю	2
5.	Тема 5. Гігієнічна характеристика умов праці та стану здоров'я медичних працівників стоматологічного профілю	2
6.	Тема 6. Нещасні випадки та аварії в стоматологічних медичних закладах, їх розслідування та облік	2
Змістовий модуль 3. Спеціальні питання охорони праці в медичній галузі		
7.	Тема 7. Гігієна та охорона праці в стоматологічних медичних закладах	2
8.	Тема 8. Охорона праці медичного персоналу в окремих структурних підрозділах стоматологічних медичних закладів	2
9.	Тема 9. Небезпечні інфекційні захворювання в роботі медичних працівників стоматологічного профілю	2
10.	Тема 10. Основи виробничої безпеки медичних працівників стоматологічного профілю	2
	Всього	20

7.4. Тематичний план самостійної роботи студентів

№	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль 1. “Загальні питання охорони праці”		
1.	Підготовка до практичних занять.	18
Змістовий модуль 2. “Особливості умов праці в стоматологічних медичних закладах”		
1.	Підготовка до практичних занять.	18
Змістовий модуль 3. “Спеціальні питання охорони праці в стоматологічних медичних закладах”		
1.	Підготовка до практичних занять.	24
	Всього	60

8. Рекомендована література Основна (базова)

1. Охорона праці в медичній галузі : навч.-метод. посіб. / О.П. Яворовський, М.І. Веремей, В.І. Зенкіна та ін. – К. : ВСВ “Медицина”, 2015. – 208 с.

2. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред

О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.

3. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/ упор.: О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, Г.А. Шкурко та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232 с.

4. Гігієна праці: Підручник /Ю.І. Кундієв, О.П. Яворовський, А.М. Шевченко та ін.; за ред. акад. НАН України, НАМН України, проф. Ю.І. Кундієва, чл-кор. НАМН України проф. О.П.Яворовського.- К.: ВСВ “Медицина”, 2011.- 904с.

Допоміжна

1. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник/ За ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського. – К.: “Медицина”, 2009. – С.6-56.

2. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник /За ред. В.Ф.Москаленка, О.П.Яворовського. – К.: «Медицина», 2009. – 176 с.

3. Конституція України. Основний закон від 28.06.1996.

4. Кодекс законів про працю України. Закон № 322-VIII від 10.12.71.

5. Закон України “Про охорону праці” від 14.10.92.

6. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” № 4004-XII від 24.02.94.

7. Закон України “Про колективні договори та угоди”№ 1874 від 24.12.95.

8. Закон України “Про страхові тарифи на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”№ 1423 від 13.09.2000.

9. Закон України “Про адміністративні порушення” № 8074-10 від 07.12.84.

10. Основи законодавства України про охорону здоров’я № 2802-XII від 19.11.92.

11. Закон України “Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань” № 15/98-ВР від 14.01.1998.

12. Кодекс цивільного захисту України № 5403-VI від 02.10.2012.

13. Закон України “Про об’єкти підвищеної небезпеки” № 2245-III від 18.01.2001.

14. Закон України Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2014-2018 роки № 1708-VII від 20.10.2014.

15. Закон України “Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ” № 1972-XII від 12.12.1991.

16. Закони України “Про протидію захворюванню на туберкульоз” № 2586-III від 05.07.2001.

17. Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві” № 1232 від 30 листопада 2011 року.

18. Постанова Кабінету Міністрів України №1662 від 08.11.2000 “Про затвердження переліку професійних захворювань”.
19. Постанова Кабінету Міністрів України № 442 від 1.08.1992 “Про Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці”.
20. Постанова Кабінету Міністрів України № 559 від 23.05.2001 “Про затвердження переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов’язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок”.
21. Постанова КМ України № 637 від 29.04.13 р. “Про затвердження Державної цільової соціальної програми профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року”.
22. Постанова КМ України № 955 від 05.11.2013 “Про затвердження нормативно-правових актів щодо захисту від зараження ВІЛ-інфекцією при виконанні професійних обов’язків”.
23. Постанова КМ України № 148 від 17.03.2015 “Про затвердження Порядку підтвердження зв’язку зараження ВІЛ-інфекцією з виконанням працівником своїх професійних обов’язків”.
24. Наказ МОЗ України № 268 від 30.09.94 “Про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я України”.
25. Наказ МОЗ України №133 від 25.03.2003 “Про затвердження Переліку спеціалізованих лікувально-профілактичних закладів, які мають право встановлювати остаточний діагноз щодо професійних захворювань”.
26. Наказ МОЗ України №614 від 13.12.2004 “Про затвердження Порядку складання та вимоги до санітарно-гігієнічних характеристик умов праці”.
27. Наказ МОЗ України №246 від 21.05.2007 року “Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій”.
28. Наказ МОЗ України №256 від 29.12.93 “Перелік робіт з шкідливими або небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці жінок”.
29. Наказ МОЗ України №276 від 10.12.93 “Граничні норми піднімання і переміщення важких речей жінками”.
30. Наказ МОЗ України №46 від 31.03.94 “Перелік важких робіт з шкідливими або небезпечними умовами праці, на яких забороняється використання праці неповнолітніх”.
31. Наказ МОЗ України №59 від 22.03.1995 “Граничні норми підіймання і переміщення важких речей неповнолітніми”.
32. Наказів МОЗ України № 955 від 05.11.2013 “Порядок проведення екстреної постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції у працівників при виконанні професійних обов’язків”.
33. Наказ МОЗ України “Про введення оперативного контролю за станом охорони праці в установах, закладах та на підприємствах системи МОЗ України” № 444 від 01.11.2001.
34. “Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу”, затверджена наказом МОЗ України № 248 від 08.04.2014.
35. Наказ Держнагляддохоронпраці України № 15 від 26.01.05 “Типове

положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці”.

36. Наказ Держнаглядохоронпраці України № 15 від 26.01.05 “Перелік робіт з підвищеною небезпекою”.

37. Наказ Держнаглядохоронпраці України № 255 від 15.11.04 “Типове положення про службу охорони праці”.

38. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України № 260 від 08.06.01 “Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою та порядку реєстрації трудового договору між працівниками і фізичною особою”.

39. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.

40. ДСН 3.3.6.039-99 “Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації”.

41. ДСН 3.3.6.037-99 “Державні санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку”.

42. “Санитарные нормы допустимого шума, создаваемого изделиями медицинской техники в помещениях лечебно-профилактических учреждений” № 3057-84.

43. ДСН 3.3.6.042-99 “Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень”.

44. ДБН В.2.5-28-2006 “Природне та штучне освітлення”.

45. ДСН 3.3.6.096-02 “Державні санітарні норми і правила при роботі з джерелами електромагнітних полів”.

46. ДСанПіН 3.3.2.007-98 “Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин”.

47. ДСТУ 2293-99 “Охорона праці. Терміни та визначення основних понять”.

48. ДСТУ-П ОHSAS 18001-2006 “Системи управління безпекою та гігієною праці. Вимоги”.

49. ДСТУ-П ОHSAS 18002-2006 “Система управління безпекою та гігієною праці. Основні принципи виконання вимог ОHSAS 18001”.

50. ДСТУ 2299-93 “Засоби індивідуального захисту органів дихання. Терміни та визначення”.

51. ДСТУ 3038-95 “Гігієна. Терміни та визначення основних понять”.

52. ДСТУ 2272:2006 “Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять”. – К.: Держспоживстандарт, 2007. – 28 с.

53. ДБН В.2.2-9:2009 “Громадські будинки та споруди”.

54. ДБН В 2.2-10-01 “Проектування закладів охорони здоров’я”.

55. ДБН В.2.5-67:2013 “Опалення, вентиляція та кондиціонування”.

56. ДБН В.1.1-31:2013 “Захист територій, будинків і споруд від шуму”.

57. СП 2813-83 “Правила и нормы применения открытых радиофармацевтических препаратов в диагностических целях”.

58. СП 2672-83 “Єдині санітарні правила для підприємств (виробничих об’єднань), цехів та ділянок, призначених для використання праці інвалідів та пенсіонерів за старістю”.

59. ГР 2049-79 “Гігієнічні рекомендації до раціонального працевлаштування вагітних жінок”.
60. Наказ МОН України № 563 від 01.08.01 “Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти”.
61. ДНАОП 0.00-1.21-98 “Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів”.
62. НАОП 9.1.50-1.02-59 “Правила з санітарії при роботі в протитуберкульозних установах системи Міністерства охорони здоров’я СРСР”.
63. НАОП 9.1.50-1.04-64 “Правила обладнання і експлуатації приміщень патологоанатомічних відділень і моргів (патогістологічних і судово-гістологічних лабораторій) лікувально-профілактичних і судово-медичних установ, інститутів та навчальних закладів”.
64. НПАОП 85.11-1.06-70 (НПАОП 85.11-1.06-70) “Правила обладнання, експлуатації та техніки безпеки фізіотерапевтичних відділень (кабінетів)”.
65. НПАОП 85.14-1.08-79 (НПАОП 85.14-1.08-79) “Правила з охорони праці працівників дезінфекційної справи та з утримання дезінфекційних станцій, дезінфекційних відділів, відділень профілактичної дезінфекції санітарно-епідеміологічних станцій, окремих дезінфекційних установок”.
66. НАОП 9.1.50-1.10-84 (НПАОП 85.11-1.10-84) “Правила з техніки безпеки при експлуатації виробів медичної техніки в установах охорони здоров’я. Загальні вимоги”.
67. НАОП 9.1.50-1.13-59 (НПАОП 85.11-1.13-59) “Правила обладнання і експлуатації інфекційних установ (інфекційних відділень, палат), а також охорони праці персоналу цих установ”.
68. НАОП 9.1.50-1.15-69 “Санітарні правила проектування, обладнання, експлуатації та утримання виробничих і лабораторних приміщень, які призначені для проведення робіт з ртуттю, її сполуками та приладами”.
69. НАОП 9.1.50-2.01-70 (ОСТ 42-21-11-81) “Кабінети і відділення променевої терапії. Вимоги безпеки”.
70. НАОП 9.1.50-2.02-3 (ОСТ 42-21-15-83) “Кабінети рентгенодіагностичні. Вимоги безпеки”.
71. НАОП 9.1.50-2.08-86 (ОСТ 42-21-16-86) “Відділення, кабінети фізіотерапії. Загальні вимоги безпеки”.
72. НАОП 9.1.50-3.01-88 (НПАОП 85.0-3.01-88) “Галузеві норми безплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту, а також норм санітарного одягу і санітарного взуття працівникам установ, підприємств і організацій системи охорони здоров’я”.
73. НАОП 9.1.50-5.01-88 “Типова інструкція з охорони праці при проведенні робіт з лазерними апаратами”.
74. НАОП 9.1.50-5.02-88 “Типова інструкція з охорони праці для персоналу операційних блоків”.
75. НАОП 9.1.50-5.04-85 “Типова інструкція з техніки безпеки і виробничої санітарії для персоналу радіодіагностичних підрозділів лікувально-профілактичних установ”.
76. НАОП 9.1.50-5.05-84 “Типова інструкція з техніки безпеки і

виробничої санітарії для персоналу рентгенодіагностичних кабінетів лікувально-профілактичних установ системи міністерства охорони здоров'я СРСР”.

77. НАОП 9.1.50-5.07-85 “Типова інструкція з техніки безпеки при обслуговуванні і ремонті будинків та споруд”.

78. НАОП 9.1.50-5.08-85 “Типова інструкція з техніки безпеки при роботі в стерилізаційних установках”.

79. НАОП 9.1.50-6.03-88 (ГМВ 42-21-26-88) “Галузеві методичні вказівки. Відділення гіпербаричної оксигенації. Правила експлуатації і ремонту”.

80. НАОП 9.1.50-6.04-91 “Методичні рекомендації щодо поліпшення умов праці медичних працівників, які зайняті ультразвуковою діагностикою”.

81. НПАОП 0.00-1.28-10 “Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин”.

82. Гігієна праці (методи досліджень та санітарно-епідеміологічний нагляд). /За ред. А.М.Шевченка, О.П.Яворовського.– Вінниця: НОВА КНИГА, 2005.- 528с.

83. Гигиена и охрана труда медицинских работников /В.И. Свидовый, Е.Е. Палишкина - СПб.: Издательство СПб ГМА им. И.И.Мечникова, 2006. - 90 с.

84. Конвенції МОП з гігієни і охорони праці.

9. Додаткові ресурси

1. Офіційне Інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>
2. Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>
4. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/>
5. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.dsns.gov.ua/>
7. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rnbo.gov.ua/>
8. Постійне представництво України при ООН <http://ukraineun.org/>
9. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>
10. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>